

Kulu Örneğinde Erken Yaşta Yurtdışından Evlenme Olayının Algılanışı Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma¹

*

An Applied Study on Perception of Marriage from Abroad at Early Ages in Kulu Example

Mahmut Hakkı Akın - Mehmet Ali Aydemir

Özet

Bu çalışmada Konya'nın Kulu ilçesinde sıklıkla karşılaşılan erken yaşta evlenme olayını inceleyen bir araştırmanın bulguları analiz edilmiştir. Çalışmada, gençler ve yetişkinler olmak üzere yapılan iki farklı anket uygulamasından elde edilen veriler analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Yurt dışına evlilik yoluyla gitme konusundaki algıları tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma 254 lise öğrencisi ve 239 yetişkin ile yüz yüze anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de erken yaşta evlilik meselesi henüz sosyologların dikkatini yeteri kadar çekmiş görünmemektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olması, bu meselenin akademik ilginin dikkatinden kaçtığına da bir göstergesidir.

Anahtar kelimeler: Erken Yaşta Evlilik, Çocuk Gelin, Kulu, Aile.

Abstract

Literatüre "erken yaşta evlilik" ya da "çocuk yaşta evlilik" olarak yerleşen toplumsal vakıa Türkiye'nin düünden bugüne yaşadığı önemli sorunlardan birisidir. Birleşmiş Milletler nüfus biriminin tanımına göre; "çocuk yaşta evlilik, ya da diğer bir ifadeyle erken evlilik, en az biri on sekiz yaşından küçük olan iki kişinin, yasal ya da resmi olmayan bir şekilde, evlilik bağıyla birleşmesi anlamına gelir" (Bayraktar, 2012). Reşit kabul edilmeyen kişilerin evlenmeleri beraberinde bir takım sosyal ve psikolojik sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunları tespiti yönelik çalışmalar gün geçtikçe kamuoyunda daha sık gündeme gelmektedir. Erken yaşta evliliklerin 2009 yılında TBMM araştırma komisyonunda gündeme alınması, Birleşmiş Milletler Nüfus Biriminin konuya ilişkin hazırladığı rapor ve USAK tarafından 2011 yılında yayınlanan 'Çocuk Gelinler' araştırması konuya ilişkin yapılan çalışmalardan bazılarıdır. Bütün bu çalışmalar ve raporların mutabık olduğu nokta, erken yaşta evlenmenin kişi ve toplum sağlığını olumsuz etkileyen sonuçları olduğudur.

Keywords: Disabled people, media, printed-press, language of media, Turkey

---

¹ Bu makalede, DOSTELİ Derneği ile Norveç Krallığı Ankara Büyük Elçiliği tarafından yürütülen "Erken Yaşta ve Zorlama ile Gerçekleşen Evliliklerin Birey ve Aile Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması" başlıklı proje kapsamında uygulanan anket verilerinden yararlanılmıştır.

Giriş

Literatüre “erken yaşta evlilik” ya da “çocuk yaşta evlilik” olarak yerleşen toplumsal vakıa Türkiye’nin dünden bugüne yaşadığı önemli sorunlardan birisidir. Birleşmiş Milletler nüfus biriminin tanımına göre; “çocuk yaşta evlilik, ya da diğer bir ifadeyle erken evlilik, en az biri on sekiz yaşından küçük olan iki kişinin, yasal ya da resmi olmayan bir şekilde, evlilik bağıyla birleşmesi anlamına gelir” (Bayraktar, 2012). Reşit kabul edilmeyen kişilerin evlenmeleri beraberinde bir takım sosyal ve psikolojik sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunları tespitiye yönelik çalışmalar gün geçtikçe kamuoyunda daha sık gündeme gelmektedir. Erken yaşta evliliklerin 2009 yılında TBMM araştırma komisyonunda gündeme alınması, Birleşmiş Milletler Nüfus Biriminin konuya ilişkin hazırladığı rapor ve USAK tarafından 2011 yılında yayınlanan ‘Çocuk Gelinler’ araştırması konuya ilişkin yapılan çalışmalardan bazılarıdır. Bütün bu çalışmalar ve raporların mutabık olduğu nokta, erken yaşta evlenmenin kişi ve toplum sağlığını olumsuz etkileyen sonuçları olduğudur.

Bu tür evliliklerle geleneksel yaşam tarzının yoğun olarak sürdürüldüğü bölgelerde halen sıklıkla karşılaşılmaktadır. Türkiye Nüfus istatistiklerine yansıyan evlilik oranlarına göre ülkemizde 18 yaşından küçük evlenen kadınların oranı %28,2’dir (Bayraktar, 2012). Sadece bu oran bile ülkemizde yaşanan erken yaşta evliliklerle ilgili önemli bir göstergedir. Zira böylesi bir evliliğin olağanlaşan bir tercih olduğunu göstermektedir. Söz konusu evliliklerin diğer bir ayağını ise erken yaşta yurt dışına giderek yapılan evlilikler oluşturmaktadır. Buna göre, aileler çeşitli sebeplerle çocuklarının yurt dışındaki aile yakınlarının ya da akrabalarının çocuklarıyla evlenmelerini sağlamaktadırlar. Bu durum zaten önemli bir mesele olan erken yaşta evliliğin bir de yurt dışına taşınan bir boyutta probleme dönüşmesine sebep olmaktadır. Türkiye özelinde yapılan araştırmalar ve raporlar hâlihazırda meselenin boyutlarını ortaya koyarken, ülke dışına yapılan evliliklerle ilgili yapılmış çalışmalar ise oldukça yetersizdir. Bu araştırma makalesi, yurt dışına erken yaşta evliliğin sıklıkla yaşandığı ve Konya’nın yurt dışına en çok göç veren ilçelerinin başında gelen Kulu

ilçesinde yaşayan genç ve yetişkinlerin konuyla ilgili algılarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Buna göre gençler ve yetişkinler olarak iki boyutlu olarak gerçekleştirilen anket uygulamasının verileri tartışılmıştır.

1. Yurtdışına Erken Yaşta Evlilik Yoluyla Gitme Meselesi

Evlilik bağıyla oluşan ve üyeleri arasında kurulan etkileşimler ile sürdürülen aile, tarih boyunca toplumların temel kurumları arasında yer almıştır. Üye sayısına, kırdan ya da kentte kurulmasına bağlı farklılıkları bulunsa da ailenin genel olarak cinselliği denetim altına alma, yeni doğan bebeklerin ve topluma henüz üye olarak kabul edilmeyen çocukların sosyalleşmelerini sağlama ve aileyi oluşturan üyelere psikolojik destek sağlama gibi işlevler, ailenin temel işlevleri olarak kabul edile gelmiştir (Aydın, 2011; Canatan, 2011, Çağan, 2011). Bu işlevlerin toplumun normatif düzenine göre sürdürülmesi ise ailenin bir alt kurumu olarak kabul edilen evlilik kurumuna bağlıdır.

Evlilik, sadece iki farklı cinsiyetten insanın bir arada yaşamasına sebep olmamaktadır. Aynı zamanda evlilik, evlenenlerin aileleri arasında kurulan bir bağa da karşılık gelmektedir. Bu yüzden evlilik, dahilinde yaşanan kültürden etkilendiği gibi onu yeniden üreten de bir kurumdur (Yıldırım, 2011; Akın ve Aydemir, 2007). Bir toplumda genel kültür değişiminin izlerini evlilik ve aile kurumlarında izlemek mümkündür. Çünkü aile toplumun temel kurumlarından birisi olarak dahilinde var olduğu toplumu yansıtmakta ve üretmektedir.

Sadece anne, baba ve çocuktan oluşan üç kişilik bir birim dahi olsa aile, gruptan çok daha ötede anlama sahiptir. Ne kadar az insandan oluşursa oluşsun her durumda aile, rollerine göre sosyal etkileşimler kuran bireylerden oluşmaktadır. Aile, sosyalleşme üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda insanların sosyal etkileşim ile ilk karşılaştıkları sosyal birimdir (Tezcan, 1991; Akın, 2011). Pek çok insan için sosyal rollerin ilk tecrübe alanını da aile oluşturmaktadır. Çocuklar, özellikle cinsiyetlerine göre rollerini ilk defa ailede tecrübe etmekte ve bu konuda büyükleri ile kurdukları etkileşimler yoluyla rollerini

içselleştirmektedirler. Küçük yaşlardan itibaren ebeveynleri çocuklardan cinsiyet rollerine göre tutumlara sahip olmalarını ve davranışlar gerçekleştirmelerini beklemektedirler. Süre giden etkileşim, çocuklarda cinsiyet rollerinin gelişmesini sağlamakta ve bu bağlamda onları sosyal hayata hazırlamaktadır (Kağıtçıbaşı ve Kansu, 1991). Bu süreçte çocukların ve gençlerin hayatı algılamaları ve hayata dair bakış açıları da gelişmektedir. Genel olarak aile, üyelerine hayata bakış ve hayatı yaşayış perspektifleri kazandırmaktadır.

Elbette çocukların yetişmesinde tek aracı kurum aile değildir. Zamanla okul, kitle iletişim araçları, arkadaşlar gibi araçlar da bireyin sosyal çevresine dahil olmakta ve onu etkilemektedir. Bazen bu araçlar, birey hayatında aileden bile fazla etkide bulunabilir. Yine de aile, diğer sosyalleşme araçlarına göre bireyin benliğinin şekillendiği ilk dönemde etkili olmaktadır. Ayrıca ailenin etki durumu ne olursa olsun pek çok insan, evlenerek aile kurmakta ve aile kurumunun işleyişine katkıda bulunmaktadır.

Farklı kültürlerde cinsiyet rollerine bağlı olarak erkek ve kız çocuklarına bakış da farklılaşmaktadır. Tarıma ve hayvancılığa dayanan geleneksel toplumlarda erkek çocukları, kız çocuklarına göre özellikle emek gücü ve soyun devamını sağlama potansiyeli dolayısıyla daha çok tercih edilmekteydi. Ayrıca pek çok toplumda erkek çocuğunun bir ihtiyaç olarak algılanmasının yanında statü sağlama özelliği de bulunmaktaydı. Dolayısıyla çocuğun değeri ailenin toplumsal işleyişine olan katkısı ile belirlenmekteydi (Topçuoğlu vd. 2010) . Günümüz toplumlarının çoğunun ataerkil aile geleneklerinden geldiği göz önünde bulundurulduğunda geleneksel dönemlerdeki kadar olmasa bile bu algının izlerini modernleşen toplumlarda bile bulmak mümkündür. Ancak toplumların değişmesi, kız çocuklarına dair algıyı da ciddi bir şekilde değiştirmiştir.

Türkiye'de kentleşmenin bir sonucu olarak kamusal hayatta kadınlar daha fazla yer almaya başlamışlar ve kız çocuğu ve kadının cinsiyet rolü bağlamında önemli bir algı değişimine sebep olmuşlardır. Buna rağmen,

arada kalan nesillerin algılama ve tutumlarındaki gelgitlerin sonucu olarak kız çocuklarının okutulmaması, rızaları alınmadan erken yaşta evlendirilmeleri gibi olaylarla da karşılaşmıştır. Özellikle yurt dışına göç veren bölgelerde kız çocuklarının erken yaşta yurt dışına evlendirilerek gönderilmesi olayı sık rastlanan bir durum olarak dikkat çekmiştir. Yurt dışına kız çocuklarının erken yaşta evlilik yoluyla gönderilmesinde öne çıkan sebepler şunlardır:

1. Türkiye'de yaşayan ailenin ekonomik kaygılarla kız çocuklarını yurt dışına göndermek istemesi,
2. Kız çocuklarının evlenmelerinin okumalarına ve sosyal hayatta yer edinmelerine göre öncelenmesi,
3. Evlilik yoluyla gelin alma olayının yurt dışındaki aileler tarafından Türkiye'deki akrabalarıyla ilişkilerini sürdürmenin bir yolu olarak görülmesi,
4. Yurt dışındaki hayatın Türkiye'den olumlu imkanlara sahip bir alternatif olarak görülmesi,
5. Yurt dışında yaşayanların Türkiye'den gelin alarak yeni nesillerin kültürel aidiyet açısından yabancılaşmalarının önüne geçmek istemeleri.

Bu sebeplere daha özel sebepler de eşlik edebilir. Ancak böyle bir evliliğin beraberinde pek çok sosyal ve psikolojik meseleleri getirdiği tecrübelerle yaşanmıştır. Özellikle küçük yaşta evlenerek yurt dışına gidenlerin boşanarak geri dönmeleri, sağlıklı bir evlilik yürütememeleri sıkça karşılaşılan durumlar olarak dikkat çekmiştir. Bu meselelerin ortaya çıkmasında ise şu sebepler öne çıkmaktadır:

1. Yurt dışında yetişen yeni nesillerin Türkiye'deki kültürlerinden koparak yaşadıkları toplumun kültürüne daha çok aidiyet duymaları,
2. Evlenerek yurt dışına giden kız çocuğunun yurt dışındaki kültürel şartlara uyum sağlayamaması,
3. Gerek Türkiye'deki gerekse yurt dışındaki aile büyüklerinin evlenen kız çocuğu hakkında taşıdıkları geleneksel yargılar

- dolayısıyla kız çocuklarının arada kalması ve yalnızlığa itilmesi,
4. Evlenen erkek ve kızlar arasında kültür ve aidiyet farklarından kaynaklanan iletişim kopukluğu,

Burada sayılan genel sebeplerin yanında özel sebepler de düşünüldüğünde ortaya çıkan manzaranın hem evlenenler hem de aileler açısından ciddi sıkıntılar içerdiği hemen tespit edilebilir. Bütün bu yaşananlar, sadece olayı tecrübe eden aileleri etkilemekle kalmamakta Türkiye'de ve yurt dışında yaşayan insanları da etkilemekte ve önemli bir sosyal mesele haline gelmektedir.

2. Metodoloji

Araştırma Konya'nın Kulu ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Kulu, özellikle Norveç ve İsveç gibi Kuzey Avrupa ülkelerine yoğun olarak göç vermiş bir ilçedir. Kulu, kız çocuklarının erken yaşta evlendirilerek yurt dışına gönderilmesi olayının sıkça yaşandığı, yukarıda değinilen olumsuz sonuçlardan haberdar bir topluluğa sahip bir şehirdir. Yurt dışına erken yaşta evlenerek gitme olayının farkında olmaları dolayısıyla anket lise üçüncü sınıfta okuyan öğrenciler, öğrencilerin ebeveynleri ve diğer yetişkinler üzerinde uygulanmıştır. Lise öğrencilerine uygulanan anketin soruları ile yetişkinlere uygulanan anket soruları farklı hazırlanmıştır. Anket soruları, olaya dair farkındalığı ve algı durumunu tespit etme amacıyla hazırlanmıştır. Saha bulguları, ortalama ve standart sapma değerlerinin tespiti, frekans analizi, çapraz tablolar ve ki-kare testleri ile yorumlanmaya çalışılmıştır.

3. Saha Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Yetişkinlere uygulanan ankete 68'i kadın, 171'i erkek olmak üzere 239 kişi; lise öğrencilerine uygulanan ankete ise 142'si kız, 112'si erkek olmak üzere 254 öğrenci katılmıştır. Lise öğrencilerinin yaş ortalaması 17,38 (standart sapma: 0,676), yetişkinlerin yaş ortalaması ise 45,06'dır (standart sapma: 6,168). Her iki gruba da kızlar ve erkekler için ideal

evlilik yaşı sorulmuştur. Hem yetişkinlerin hem de öğrencilerin ideal evlilik yaşı için söyledikleri rakamların ortalamaları birbirine çok yakındır. Yetişkinlere göre kızlar için ideal evlilik yaşı 22 (Ortalama: 22,05; standart sapma: 2,531); erkekler için 24'tür (Ortalama: 24,26; standart sapma: 2,839). Öğrencilere göre de kızlar için ideal evlilik yaşı 22 (Ortalama: 22,25; standart sapma: 2,571); erkekler için 24'tür (Ortalama: 24,41; standart sapma: 3,000).

Tablo 1. Yurt dışında yetişmiş birisiyle evlenmek ister misiniz?

	Sayı	Yüzde
Evet	41	16,8
Hayır	112	45,9
Fikrim yok	91	37,3
Toplam	244	100,0

Öğrencilerin % 45,9'u yurt dışında yetişmiş birisiyle evlenmek istemediğini söylerken, % 16,8'i evlenmek istediğini söylemiştir. Fikrim yok diyenlerin oranı da yüksektir (%37,3). Ancak cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kı öğrencilerle erkek öğrenciler arasında açık bir fark gözükmemektedir. Yurt dışında yetişmiş birisiyle evlenme konusunda kız öğrenciler net bir şekilde erkeklere göre isteksizdir.

Tablo 2. Cinsiyet ile yurt dışında yetişmiş birisiyle evlenme isteği arasındaki ilişki

Yurt dışında yetişmiş birisiyle evlenmek ister misiniz?	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	28	25,9	41	38,0	39	36,1	108	100
Kız	13	9,6	71	52,2	52	38,2	136	100
Toplam	41	16,8	112	45,9	91	37,3	244	100

Ki-kare=12,330 sd=2 p=,002

Tablo 3. Evlilik Hakkında Tutum İfadeleri

	Katılıyorum		Fikrim Yok		Katılmıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
“Evlendikten sonra Türkiye'de yaşamak isterim”	142	56,3	66	26,2	44	17,5
“Aile büyükleri evlenme konusunda kız çocuklarını önemsememektedir”	43	17,2	35	13,9	173	68,9
“Evlilikte rızamın alınmasını isterim”	227	89,7	4	1,6	22	8,7
“Yurt dışına evlenerek gitmek isterim”	46	18,3	62	24,7	143	57,0
“Aile büyüklerimin evlenmem konusunda verecekleri karara uyarım”	85	33,6	73	28,9	95	37,5
“Erken yaşta evlenmek istemiyorum”	179	70,7	27	10,7	47	18,6
“Yurt dışında evlenirsem mutsuz olacağımı düşünüyorum”	66	26,1	104	41,1	83	32,8
“Hayatta kendi kararlarımı kendim vermek isterim”	218	85,8	17	6,7	19	7,5

Şu anda Kulu'da lisede okuyan öğrencilerin % 56,3'ü gelecekte Türkiye'de yaşamak istediklerini söylemişlerdir. Türkiye'de yaşamak istemeyenlerin oranı ise % 17,5'tir. İki oran kıyaslandığında öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğunun Türkiye'de yaşamak istediği dikkat çekmektedir. Ayrıca gelecekte Türkiye'de yaşamayı kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok arzu ettikleri de tespit edilmiştir. Kızların % 59,6'sı bu ifadeye katılırken erkeklerin oranı % 52,3'tür.

“Aile büyükleri evlenme konusunda kız çocuklarını önemsememektedirler” yargısına ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümü olumsuz görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 68,9'u ailelerin evlenme konusunda kız çocuklarını önemsedikleri yönünde ifade belirtmişlerdir. Bu konuda en azından algı açısından kız çocuklarının geçmişe göre daha çok önemsendiği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin % 89,7'si evlilikte rızalarının alınmasını istemektedirler. Bu oran çok yüksek bir orandır ve gençlerin kendi hayatları ve kaderleri üzerinde aktif katılma taleplerini yansıtmaktadır.

Öğrencilerin % 57'si evlenerek yurt dışına gitmeyi istememektedirler. İsteyenlerin oranı ise % 18,3'tür. Yurt dışında bir gelecek, öğrencilerin büyük çoğunluğu açısından cazip gelmemektedir. Öğrencilerin önemli bir bölümü, evlenerek yurt dışına gitme ve orada yaşama konusunda olumsuz bir görüşe sahiptir. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre bu

konuda daha fazla olumsuz görüşe sahiptirler.

Tablo 4. Cinsiyet ile “yurt dışına evlenerek gitmek isterim” yargısı arasındaki ilişki

“Yurt dışına evlenerek gitmek isterim”	Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	54	49,1	30	27,3	26	23,6	110	100
Kız	89	63,1	32	22,7	20	14,2	141	100
Toplam	143	57,0	62	24,7	46	18,3	251	100

Ki-kare=5,671 sd=2 p=,050

Öğrenciler, ailelerinin evlenmeleriyle ilgili kararlara uyma konusunda olumlu ve olumsuz görüş bildirenlerin oranları birbirine yakındır. Aile büyüklerinin verecekleri karara uyma fikrine katılmayanların oranı % 37,5 iken katılanların oranları % 33,6'dır. Buradan çıkan sonuç, öğrencilerin böyle bir durumda tam olarak ailelerini karşılıklarına almak istemedikleri; böyle bir kararda onların da kendilerinin de mutluluklarını karşılıklı olarak önemsedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“Erken yaşta evlenmek istemiyorum” şeklinde oluşturulan ifadeye öğrencilerin çok büyük bir bölümü “katılıyorum” ifadesini işaretleyerek cevap vermişlerdir. Kızlar bu ifadeye erkeklere göre daha fazla olumsuz tepki ile karşılık vermişlerdir. Burada çıkan sonuç da erken yaşta evlenme meselesinin daha çok kız çocukları ile ilgili olduğunu göstermektedir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla olumsuz tepki vermesi de bu durumu doğrulamaktadır.

Tablo 5. Cinsiyet ile “erken yaşta evlenmek istemiyorum” yargısı arasındaki ilişki

“Erken yaşta evlenmek istemiyorum”	Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	22	19,8	21	18,9	68	61,3	111	100
Kız	25	17,6	6	4,2	111	78,2	142	100
Toplam	47	18,6	27	10,7	179	70,7	253	100

Ki-kare=15,286 sd=2 p=,000

Öğrenciler, yurt dışında evlenme ve mutlu olma arasındaki ilişkiye dair oluşturulan ifadeye daha çok “fikrim yok” diyerek cevap vermişlerdir (% 41,1). Yurt dışında evlenirse mutsuz olacağını düşünenlerin oranı % 26,1 iken bu görüşe katılmayanların oranı % 32,8'dir. Burada da dikkat çeken ayrıntı, anlamlı bir farklılaşma ilişkisi olmasa da erkek öğrencilere göre yurt dışında evlenirlerse mutsuz olacaklarını düşünen kız öğrenci sayısının fazla olmasıdır.

Tablo 6. Cinsiyet ile “yurt dışında evlenirsem mutsuz olacağımı düşünüyorum” yargısı arasındaki ilişki

“Yurt dışında evlenirsem mutsuz olacağımı düşünüyorum”	Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	39	34,8	49	43,8	24	21,4	112	100
Kız	44	31,2	55	39,0	42	29,8	141	100
Toplam	83	32,8	104	41,1	66	26,1	253	100

Ki-kare=2,262 sd=2 p=,323

Öğrenciler, net bir şekilde hayatta kendi kararlarını kendileri almak istemektedirler. Bu durumun yeni nesillerin hayata bakış tarzları ve gençlik ile bağlantısını kurmak da mümkündür. Kız öğrencilerin bu konudaki yargıya katılmalarının erkeklerden çok daha fazla olması da dikkat çeken bir ayrıntıdır.

Tablo 7. Cinsiyet ile “hayatta kendi kararlarımı kendim vermek isterim” yargısı arasındaki ilişki

“Hayatta kendi kararlarımı kendim vermek isterim”	Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erkek	8	7,1	13	11,6	91	81,2	112	100
Kız	11	7,7	4	2,8	127	89,4	142	100
Toplam	19	7,5	17	6,7	218	85,8	254	100

Ki-kare=7,748 sd=2 p=,021

Tablo 8. Yetişkinlerin Yurtdışı ve Evlilik hakkında tutumları

	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum

	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Aileler ekonomik kaygılar yüzünden yurt dışına kız vermektedirler”	101	43,0	53	22,5	81	34,5
Yurt dışında yetişmiş birisiyle Türkiye’de yetişmiş birisinin kültür farkı çok fazladır.	156	66,2	40	16,9	40	16,9
“Yurt dışına erken yaşta evlenerek giden bir genç çok sıkıntı çekmektedir”	139	59,9	52	22,4	41	17,7
“Yurt dışında hayat Türkiye’den daha zordur”	100	43,1	64	27,6	68	29,3
Türkiye’nin imkanları Avrupa’ya göre daha iyi duruma gelmiştir”	102	44,0	65	28,0	65	28,0
“Yurt dışında yetişen yeni nesiller asıl kültürlerinden kopmaktadır”	175	74,5	23	9,8	37	15,7
“Türkiye’de yetişmiş birisinin yurt dışında yaptığı evlilikte boşanma riski daha fazladır”	129	55,1	58	24,8	47	20,1
“Erken yaşta evlenmek kınanacak bir durum değildir”	84	36,2	45	19,4	103	44,4
“Evlenme kararında evlenecek kızın rızası alınmalıdır”	206	89,6	2	0,9	22	9,6
“Pek çok insan için yurt dışı hâlâ caziptir”	150	65,5	38	16,6	41	17,9
“Yurt dışında yetişmiş bir genç orada yetişmiş birisiyle evlenmelidir”	84	36,2	77	33,2	71	30,6
“Genç kızların evlenmeleri okumalarından daha önemlidir”	51	21,9	13	5,6	169	72,5
“Yurt dışında yapılan evliliklerde evlenenlerin mutluluğu önemsenmemektedir”	60	26,0	78	33,8	93	40,3
“Kız çocuklarını küçük yaşta evlendirmen doğru değildir”	192	82,8	10	4,3	30	12,9
“Bir insanın yurt dışında yakının olması ekonomik güvencedir.”	91	39,1	58	24,9	84	36,1

Yetişkinlere uygulanan ankete göre “Ailelerin ekonomik kaygıları yüzünden yurt dışına kız vermektedirler” şeklinde oluşturulan yargıya katılanların oranı %43,0 iken katılmayanların oranı %34,5'tir. Ekonomik kaygılar, yurt dışına kız verme olayının önemli bir etkeni olarak hâlâ görülmektedir. Ancak ekonomik kaygıların öneminin çok öncelikli olmadığı veriler dolayısıyla söylenebilir.

Yurt dışında yetişme durumu ile Türkiye’de yetişmenin dolaylı olarak ciddi bir kültür farklılığını üreteceğine dair oluşturulan yargıya ankete katılanların çok büyük çoğunluğu katılmıştır (% 66,1). Kültür farklılığı

konusunda yaşanan tecrübelerin ve gözlemlerin ciddi bir katkısının bulunduğu düşünülebilir. Ayrıca yurt dışında doğup büyüyen yeni nesillerin hem kendi aile büyüklerinden hem de Türkiye’de yaşayan akrabalarından kültürel olarak farklılaştıkları düşünülmektedir. Kültür farkına dair algı ise insanların yurt dışına kız verme konusunda eskisine göre daha isteksiz davranacakları ve daha fazla çekinecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Ankete katılanların büyük çoğunluğu, yurt dışına erken yaşta evlenerek giden bir gencin çok sıkıntı çekeceğini düşünmektedir (% 59,9). Bu ifade için ortaya çıkan tablo, daha önceki kültürel farklılıkların fazla olması ile ilgili ifade ile de örtüşmektedir. Ayrıca bu tecrübeyi yaşayan, çektikleri büyük sıkıntılardan dolayı tekrar Türkiye'ye dönmek zorunda kalan, yuvası dağılan insanların hikayelerinden oluşan pek çok olumsuz örnek de bu veride ortaya çıkan değerleri anlamlı kılmaktadır.

Ankete katılanların % 43,1'i yurt dışında yaşamının Türkiye'de yaşamaya göre daha zor olduğunu, % 29,3'ü ise bu şekilde düşünmediklerini ifade etmişlerdir. % 27,6'lık kesim ise bu konuda fikir belirtmemiştir. Oranlar dikkate alındığında yurt dışında yaşamının Türkiye'ye kıyasla daha zor olduğuna dair algı, ankete katılanlarda yurt dışının zor şartlarıyla ilgili bir farkındalığın var olduğunu göstermektedir.

Kulu'da yaşayanların % 44'ü Türkiye'nin imkanlarının yurt dışından daha iyi duruma geldiğini düşünmektedir. Bu yargıya katılmayanların ve fikir beyan etmeyenlerin oranları birbirine eşittir (% 28,0). Yakın zamanlarda ve özellikle de geçmişte Türkiye'nin imkanlarının yetersiz ve zor olması, yurt dışına gitme ve gelin gönderme anlayışının önemli sebeplerinden ola gelmiştir. Bu algının değişmeye başlaması, yurt dışına erken yaşta kız çocuklarının evlendirilerek gönderilmesi meselesi açısından önemlidir.

“Yurt dışında yetişen yeni nesiller asıl kültürlerinden kopmaktadırlar” şeklindeki ifadeye katılanların oranı çok yüksek bir seviyededir (% 74,5). Özellikle yurt dışına göç eden ilk nesilden itibaren

orada yaşadıkça yeni yetişen nesillerin içinde yetiştikleri toplumun kültürüne daha fazla aidiyet duydukları Türkiye'de yaşayanlar tarafından da görülmekte ve kabul edilmektedir.

Ankete katılanların % 55,1'i, Türkiye'de yetişenlerin yurt dışında yapacakları evliliklerin yurt içinde yapacakları evliliklere göre daha çok boşanma riski taşıyacağını düşünmektedirler. Bu fikre katılmayanların oranı ise % 20,1'dir. Buna göre, yurt dışında boşanma olaylarının daha fazla yaşanıyor olması, kültür farklılıkları ile ilgili daha önceki algılarla da örtüşmektedir.

Erken yaşta evlilik konusunda daha önceki net fikir ayrılıklarına benzer bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Bu durumu normal görenler ile görmeyenlerin oranları birbirine yakındır. Erken yaşta evlenmenin kınanacak bir durum olmadığını kabul edenlerin oranı % 36,2 iken kabul etmeyenlerin oranı % 44,4'tür. Yine de bu konuda ankete katılanların belirttikleri fikirlerden erken yaşta evlenme konusuna daha olumsuz yaklaşıldığı sonucu çıkmaktadır.

Ankete katılanların % 89,6'sı, evlilik meselesinde evlenecek kızın rızasının alınması gerektiğini savunmuştur. Bu rakamın çok yüksek olması, önemli bir kültür değişikliğine karşılık gelmektedir. En azından kız çocuklarının zorla evlendirilmesinin doğru bir davranış olmadığı konusunda fikir birliğinin var olduğu söylenebilir.

Genel olarak Türkiye'nin sosyo-ekonomik şartlarının iyiye doğru değiştiği kabul edilse de hâlâ yurt dışında yaşamının ve çalışmanın pek çok insan için cazip olduğu da düşünülmektedir. Bu yüzden yurt dışına evlenerek gitme ve yaşama pek çok insani için bir imkan olarak görülmektedir. Ancak erken yaşta evlenerek yurt dışına gönderilmeye dair önemli bir algı değişikliğinin yaşandığı da vakıadır.

Yurt dışında yetişmiş birisinin yine yurt dışında yetişmiş birisiyle evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı % 36,2 iken, düşünmeyenlerin oranı % 30,6'dır. Yurt dışına evlenerek giden birisinin mutlaka olumsuz bir evlilik yaşayacağı düşünülme bile bu görüşe katılanların oranının katılmayanlardan yüksek olması dikkate değerdir.

Kız çocuklarının evlenmelerinin mi yoksa okumalarının mı daha öncelikli olması gerektiğine dair soruya büyük çoğunluk okumanın öncelenmesi gerektiğine dair yargı belirterek cevap vermişlerdir (% 72,5). Evlenmeyi okumaya önceleyenlerin oranı ise % 21,9'da kalmıştır. Buradaki algılama, kız çocuklarına dair geleneksel algının genelde değiştiğini ve toplum tarafından bu değişimin kabul edildiğini göstermektedir.

Yurt dışında yapılan evliliklerde evlenenlerin mutluluğunun önemsenmediği yargısına % 40,3'lük bir kesim katılmamıştır. Boşanma riski daha fazla olduğu kabul edilse de yurt dışında yapılan evliliklerin iyi niyetli ve mutluluğu amaçladığı düşünülmektedir.

Ankete katılanların büyük çoğunluğu kız çocuklarının küçük yaşta evlendirilmesinin doğru olmadığını düşünmektedirler (% 82,8). Burada çıkan sonuç, daha önce kız çocukları için okumanın evlenmeye öncelenmesi konusundaki yargıyla tutarlı bir sonuçtur. Ayrıca yargıya katılanlar ile katılmayanlar arasındaki ayrımın çok yüksek olması da dikkat çekicidir.

Yurt dışında bir yakına sahip olmanın ekonomik bir güvence olup olmadığına ilişkin oluşturulan yargıya katılanlar ile katılmayanlar birbirlerine çok yakın oranlardadır. Yurt dışındaki yakını ekonomik güvence olarak görenlerin oranı % 39,1 iken ekonomik güvence olarak görmeyenlerin oranı % 36,1'dir. Yurt dışında bir yakının olması geçmiş dönemdeki kız çocuklarının evlendirilmesi ile ilgili önemli gerekçeler arasında olmuştur.

Sonuç

Yurt dışına evlenerek gitme konusunda Kulu'da yaşayan lise öğrencilerinin ve yetişkinlerin algılarını ölçmek için yapılan bu çalışmanın sonucunda şu bulgular elde edilmiştir:

- Erken yaşta yurt dışına evlenerek gitme konusunda özellikle Kulu'da yaşayan gençlerin ve yetişkinlerin ortak bir algıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Gençler ilerideki hayatları için

yetişkinler ise yaşanan tecrübelerle ilgili olarak Türkiye'de yaşamayı yurt dışında yaşamaya tercih etmektedirler. Türkiye'nin ekonomik açıdan gelişmesi ve yurt dışında yaşamının daha zor olduğuna dair inancın güçlü olması da bu tercihte etkili olmaktadır.

- Erkek öğrencilerle kıyaslandığında kız öğrenciler, yurt dışına evlenerek gitme konusunda daha olumsuz algılara ve tutumlara sahiptirler. Kız öğrencilerin bu konuda erkeklere göre daha net bir şekilde olumsuz algıya ve tutuma sahip olmalarında küçük yaşta evlenerek yurt dışına giden ve mağdur olanların hikayelerinin yeri olduğu düşünülebilir. Yine gençlerin daha bireysel bir tavırla kendi hayatları üzerinde kendi kararlarının etkili olmalarını istemeleri de etkili olmaktadır. Kendi hayatını yaşama ve kararlarını verme konusunda kız öğrencilerin erkeklere göre daha fazla istekli olmaları da bulgulardan ulaşılan bir sonuçtur. Bu sonuç, yeni nesilde cinsiyet rolü tutumlarının önemli ölçüde değiştiğini göstermektedir.
- Yurt dışında yetişen yeni nesiller ile Türkiye'de yetişen nesillerin kültürel açıdan birbirlerinden çok uzak olduğuna dair algıya ilişkin üretilen yargılara katılımlarda açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Yaşanan tecrübeler, kültürel aidiyetin farklılaşması algısını güçlendirmekte ve Türkiye'de ve yurt dışında yetişen nesiller farklı kültürlere ait ayrı nesiller olarak görülmektedir.
- Fikir olarak hem lise öğrencileri hem de yetişkinler kız çocuklarının okumalarını evlenmelerine öncelemektedirler. Bu durum, önemli bir zihniyet değişimine karşılık gelmektedir. Yine bu durumun bir sonucu olarak hem gençler hem de yetişkinler erken yaşta evlenmenin doğru olmadığını savunmaktadırlar. Ayrıca kız çocuklarının rızalarını almadan evlendirmenin kabul

edilemeyeceği de net bir şekilde kabul edilmektedir. Böylece geleneksel toplum yapısının önemli bir değişmeye uğradığı ve değişim sürecinin yaşanmaya devam ettiği görülmektedir.

- Ekonomik sebepler, yurt dışına kız çocuklarının evlenerek gönderilmesi olaylarının önemli sebepleri arasında kabul edilmektedir. Türkiye'de bir hayat, ankete katılanlar tarafından öncelense bile ekonomik kaygıların yurt dışına gitme konusunda önemli bir etken olduğu kabul edilebilir. Nitekim yurt dışından nişanlanmış olan erkek sayısı ile kız sayısının az, ancak eşit olması da bu bağlamda yorumlanabilir.
- Yukarıdaki sonuçlar bağlamında yurt dışında yaşama, kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmeleri gibi konularda geleneksel algı ve yorumların değiştiği görülmektedir. Bu araştırmada Türkiye'nin genel sosyo-ekonomik değişiminin sonucu olarak yorumlanabilecek önemli bir zihniyet değişiminin izleri bulunmuştur. Bu araştırmada elde edilen bulgular, toplumun genel değişimine bağlı olarak genç kızların küçük yaşlarda evlendirilerek yurt dışına gönderilmesi konusunda önemli bir dönüm noktasında bulunulduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, Mahmut H., (2011), *Toplumsallaşma Sözlüğü*, Konya: Çizgi Yayınları.
- Akın, Mahmut H., ve Aydemir, Mehmet Ali, (2007), "Üniversitede Okuyan Kız Öğrencilerin Cinsiyet Rolü Tutumları Bağlamında Aile ve Evlilik Kurumlarına Bakışları (Selçuk Üniversitesi Örneği), *S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:18, Konya, s. 43-60.
- Aydemir, Elvan, (2011), *Evlilik mi? Evcilik mi? Erken ve Zorla Evlilikler: Çocuk*

- Gelinler*, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Sosyal Araştırmalar Merkezi, Usak Raporları No: 11-08.
- Aydın, Mustafa, (2011), *Kurumlar Sosyolojisi*, Ankara: Kadim Yayınları.
- Bayraktar, Işıl, (2012) *Türkiye’de Çocuk Yaşta Evlilik*, Birleşmiş Milletler Bilgi Notu <http://eeca.unfpa.org/webdav/site/eeca/shared/documents/publications/Turkey%20Turkish.pdf> (Erişim Tarihi 15 Mart 2013)
- Canatan, Kadir, (2011), “Ailenin Tanımı, Türleri ve İşlevleri”, *Aile Sosyolojisi*, (ed. Kadir Canatan ve Ergün Yıldırım), İstanbul: Pınar Yayınları.
- Çağan, Kenan, (2011), “Ailenin İşlevleri” *Aile Sosyolojisi*, (ed. Kadir Canatan ve Ergün Yıldırım), İstanbul: Pınar Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem, Kansu, Aykut, (1991), “Cinsiyet Rollerinin Sosyalleşmesi ve Aile Dinamiği: Kuşaklararası Bir Karşılaştırma”, *Aile Yazıları III (Birey Kişilik ve Toplum)*, (ed. Beylü Dikeçligil ve Ahmet Çiğdem), Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- TBMM Komisyon Raporu, (2009), *Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor*, http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf (Erişim tarihi, 15 Mart 2013)
- Tezcan, Mahmut, (1991), “Çocuk Eğitiminde Ailenin Rolüne Sosyolojik Bir Bakış” *Aile Yazıları I (Temel Kavramlar, Yapı ve Tarihi Süreç)*, (ed. Beylü Dikeçligil ve Ahmet Çiğdem), Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Türkiye’de Aile Değerleri Projesi*, (Haz. Abdullah Topçuoğlu vd.), Ankara: Türkiye Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.
- Yıldırım, Ergün, (2011), “Aile ve Evlilik Türleri”, *Aile Sosyolojisi*, (ed. Kadir Canatan ve Ergün Yıldırım), İstanbul: Pınar Yayınları.

Mahmut Hakkı Akın: Yrd. Doç.Dr., Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi

Mehmet Ali Aydemir: Yrd. Doç.Dr., Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi